

DEZORIENT EXPRESS

Hassan
Blásim

IRACKÝ MESIÁŠ

BR&K

Preklad prostredníctvom štipendia
a vydanie publikácie z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

Copyright © 2013 Comma Press & Hassan Blásim
www.commapress.co.uk

Translation © Marek Brieška, 2024
Design & Layout © Tomáš Kompaník, 2024
Slovak edition © BRAK, 2024

**Hassan
Blásim**

**IRACKÝ
MESIÁŠ**

Spev kôz	7
Jama	21
Okno na piatom poschodí	31
Iracký Mesiaš	39
Zajac zo Zelenej zóny	47
Krížovky	57
Milý Beto	71
Kompas a zabijaci	85
Prečo namiesto rozprávania o týchto postavách radšej nenapíšeš román?	97
Sarsárin strom	107
Hovnivál	119
Tisíc a jeden nôž	133

Spev kôz

Ľudia sa tak tlačili, aby mohli vyrozprávať svoje príbehy, až nakoniec musela zasiahnuť polícia. Uzavrela hlavnú ulicu oproti budove rozhlasu, aby tam nemohli vojsť autá. Vládli tam totiž vreckári a podomoví predajcovia cigariet. Existovalo podozrenie, že medzi zhromaždenými môže byť aj nejaký terorista a nevinné rozprávanie skončí prestrelkou a krvavým masakrom.

Rádio Spomienka vzniklo po páde diktátora a od začiatku vysielalo len reportáže, žiadne správy, či piesne. Exkluzívne sa zameriavalo na históriu krajiny. Keď ohlásili nahrávanie nového programu Vyrozprávaj svoj príbeh, okamžite mu stúpila počúvanosť. Zo všetkých kútov krajiny prúdili k budove rozhlasu davy ľudí. Išlo o relatívne prostú myšlienku. Vybrať tie najlepšie príbehy a nahráť ich s ľuďmi, ktorí ich zažili na vlastnej koži. Rozprávači však zostanú v anonymite. Poslucháči zvolia tri najzaujímavejšie, ktorých aktéri získajú slušnú finančnú odmenu. Keď sa mi podarilo vypísať potrebné tlačivá, horko-ťažko som sa predral do budovy rozhlasu. V takej tlačnici neraz došlo k hádke. Starci, mladíci, tínedžeri, úradníci, študenti, nezamestnaní, všetci sa tam zhŕkli, aby svetu rozpovedali

svoj príbeh. Organizátori nás nechali vyše štyroch hodín stáť vonku v daždi. Niektorí z nás placho mlčali, zatiaľčo iní sa nahlas chválili osudmi, ktoré zažili. Zbadal som nejakého muža bez rúk. Brada mu siahala takmer po pás. Bol pohrúžený do svojich myšlienok ako nejaká ošarpaná antická socha. Sprevádzal ho atraktívny mladík. V jeho tvári sa zračilo znepokojenie. Nejaký komunista, ktorého v sedemdesiatych rokoch mučili vo väzeniach strany Baas¹ tvrdil, že príbeh toho bradatého muža navrhli na ocenenie. Bradáč si sem však neprišiel po cenu. Bol to len prostý blázon, no mladý muž, ktorý ho sprevádzal, je jeho príbuzný a robí si záľusk na tie prachy. Bradáč, povoláním učiteľ, sa jedného dňa vybral na políciu udať svojho suseda, ktorý obchodoval so starožitnosťami ukradnutými z múzea. Keď sa mu polícia poďakovala za spoluprácu, bradáčovi odľahlo a vrátil sa späť do školy. Polícia posunula záznam na ministerstvo obrany s poznámkou, že v dome onoho zlodēja sa organizujú protirežimové aktivity príslušníkov al-Káidy. Ako obvykle, do predaja starožitností bola namočená aj samotná polícia. Ministerstvo obrany informovalo americkú armádu, ktorá vyslala vojenskú helikoptéru a zbombardovala učiteľov dom. Pri nálete zahynula jeho manželka, štyri deti aj stará matka. Učiteľ nejakým zázrakom o vlások unikol smrti. Pri útoku prišiel o ruky a pomiatol sa. V hlave som mal viac ako dvadsať

---

1. Socialistická strana arabskej obrody (BAAS) je socialistická politická strana, ktorá v rokoch 1968 - 2003 formálne vládla v Iraku. Vznikla v roku 1940 v Sýrii ako nacionalistická, panarabistická sekulárna a socialistická strana.

príbehov o dlhých rokoch, ktoré som strávil vo väzení v Iráne. Bol som presvedčený, že minimálne jeden z nich by dokázal zaujať. Prvú skupinu súťažiacich vpustili dnu a davu čakajúcemu vonku oznámili, že ďalších už dnes neprijmú. Vnútri nás bolo asi sedemdesiat. Posadali sme si do veľkej haly pripomínajúcej vysokoškolskú jedáleň. Elegantne oblečený muž nám oznámil, že najskôr si vypočujeme dva príbehy, aby sme pochopili, ako program funguje. Takisto nám objasnil obsah zmluvy s rádiom, ktorú budeme musieť podpísať.

V hale zhasli svetlá a zavládlo ticho ako v kine tesne pred začiatkom filmu. Väčšina prítomných si zapálila cigaretu, takže nás okamžite zahalil hustý dym. Započúvali sme sa do príbehu mladej ženy. Jej hlas sa rozliehal do všetkých kútov haly. Rozprávala o svojom manželovi-policajtovi, ktorého dlhodobo väznila islamistická skupina. Spomínala, ako jej počas sektárskych nepokojov vrahovia vrátili manželovo telo bez hlavy, v pokročilom štádiu rozkladu. Keď sa znovu rozsvietili svetlá, hala doslova ožila. Pripomínala bzučiaci včelí úl. Mnohí sa ženinmu príbehu vysmiali. Tvrdili, že majú omnoho čudesnejšie, krutejšie a šialenejšie historiky. Všimol som si starenu, mohla mať tak deväťdesiat rokov, ako posmešne rozhadzuje rukami. „Čo to ako malo byť?! Ak by som ja vyrozprávala svoj osud skale, puklo by jej srdce!“

Elegantný muž sa vrátil do haly a všetkých vyzval, aby sa upokojili. Jednoduchými slovami sa im snažil vysvetliť, že ten najlepší príbeh vôbec nemusí byť ten najstrašnejší

alebo najsmutnejší. To, na čom záleží, je autenticnosť a tiež spôsob, akým ho človek vyrozpráva. Nemusí sa ani týkať vojny či zabíjania. Jeho slová ma znepokojili. Väčšina ostatných si však z neho ťažkú hlavu evidentne nerobila. Jeden ozrutný muž mi zašepkal do ucha: „Hlupák, trepe samé nezmysly. Príbeh je skrátka príbeh, bez ohľadu na to, či je zaujímavý alebo stojí za hovno.“

V hale zhasli svetlá a započúvali sme sa do druhého rozprávania.

Prichytili ju, ako mi do jedla pridáva hovno. Robila to už celý týždeň. Primiešavala ho do ryže, zemiakovej kaše a do polievky. Nemal som ani tri roky. Otec sa vyhráždal, že sa s ňou rozvedie, no bolo jej to jedno. Mala srdce ako z kameňa. Nikdy mi neodpustila, čo som vykonal. Ani ja som jej nikdy nezabudol, aká bola krutá. Keď ju skosila rakovina maternice, mňa už osud odvial ďaleko. Po tej príhode so sudom som ponížený, zničený a paralyzovaný strachom utiekol z krajiny. V noci som sa rozlúčil s otcom. Odprevadil ma na cintorín, kde sme pri hrobe môjho strýka odrecitovali prvú kapitolu z Koránu. Objali sme sa a otec mi vtisol do dlane pár drobných. Pobožkal som mu ruku a vytratil sa.

Bývali sme v chudobnej štvrti v Kirkúku, kde neexistovala kanalizácia. Ľudia si dávali za tri dináre vykopať latrínu. Kurd Núzád, predavač zeleniny, sa ako jediný špecializoval na hĺbenie latrín. Keď zomrel, remeslo po ňom prevzal jeho syn Mustafá. Núzádovo telo našli v jeho obchode, po tom, ako tam v noci vypukol požiar.

Zhorelo na uhoľ. Nikto netušil, čo tam v tú noc mohol robiť. Niektorí sa domnievali, že fajčil hašiš, ale môj otec tomu neveril. Na všetky nešťastia mal obľúbené príslovie: „Všetko v tomto pominateľnom svete je vopred dané.“ A tak som už od detstva veril, že náš život bol napísaný v učebniciach a v novinových stánkoch. Môj láskyplný a dobrosrdečný otec sa ma snažil chrániť. K životu a k druhým ľuďom pristupoval s vďačnosťou, z ktorej som dodnes v rozpakoch. Vzbudzoval dojem svätca, ktorý sa zrazu ocitol na ľudskom bitúnku. Každé dva roky nás postihla nejaká pohroma. Otec však odmietal uveriť, že by mohlo ísť o nejaké prekliatie, dielo osudu. Možno to pripisoval vopred danému ľudskému údely. Zo všetkých strán sa na nás valilo nešťastie. Z neznáma, z každodennej reality, od Boha, od ľudí, dokonca ani mŕtvi nás nenechali spávať. Môj zločin sa otec snažil zo všetkých síl utajiť. Alebo ho aspoň vymazať z matkinej pamäte. Márne. A tak to nakoniec vzdal. Povedal si, že časom všetko pominie a ten nešťastný incident upadne do zabudnutia. Pravdepodobne som bol najmladším zločincem na svete. Zabijak, ktorý si nevie spomenúť na detaily svojho činu. Všetko, čo po ňom zostalo, bola legenda, historka, ktorá zabávala ľudí pri najrôznejších príležitostiach. Všimol som si, že každý, kto o nej rozprával, písal alebo prednášal, ju zakaždým trochu prikrášlil. Otec v tom čase ešte nenakladal zeleninu ale jazdil na tanku. vojna trvala už rok. Matka túžila po ďalšom dieťati, no otec bol striktne proti. Priviesť dieťa na svet zmietaný vojnou je vraj hriech. Nemali sme sa najhor-

šie. Otec nám každý mesiac posielal peniaze na potraviny, šatstvo a nájomné. Matka trávila každý deň v posteli alebo na návšteve u strýkovej ženy, poklebetiť si o cenách látok a o mužskej tvrdohlavosti. V lete sa naplno oddávala snivaniu. Prestala rozprávať, na nič nereagovala a zatvárala oči pred skutočnosťou. Horúčava z nej vysávala život. Na obed sa vždy osprchovala a potom išla nahá spať do svojej izby. Pripomínala nejakú mŕtvolu hurisku². Príchodom noci sa do nej vrátil život, akoby sa prebrala z bezvedomia. V televízii pozerala seriály a programy, v ktorých prezident udeľoval vojakom a hrdinom medaily za odvalu. Možno dúfala, že sa medzi nimi objaví aj môj otec.

Raz napoludnie matka zadriemala pod stropným ventilátorom, s doširoka rozkročenými nohami a rozpaženými rukami. Spolu s mojím o rok mladším bratom sme sa vytratil na dvor, kde rástol figovník a stála latrína plná hovien. Dodnes si pamätám, ako matka pod tým figovníkom nariekala vždy, keď nám zomrel niekto blízky alebo nás postihlo nejaké nešťastie. Otvor do latríny zakrývala stará servírovacia tácka zaťažená balvanom. S bratom sme ho s vypätím všetkých síl odvalili a hádzali dovnútra kamienky. Takto sme si s obľubou krátili čas. Umm Alá, naša susedka, nám z papiera vyrábala lodičky, ktoré sme si púšťali po hladine nádrže plnej hovien.

Povrávalo sa, že som brata strčil a potom utiekol na strechu do kurína. Keď som vyrástol, pýtal som sa: „A čo

---

2. Panna, ktorú Korán opisuje v náboženských predstavách o raji.

ak tam brat spadol a ja som od strachu zdrhol?“ Sám si sa k tomu priznal, povedali. Možno ma vypočúvali ako polícia, ktorá pracovala pre diktátora. Na nič si neviem spomenúť. No oni ma neprestali obviňovať a ďalej o mne rozprávali, akoby som bol nejaký filmový príbeh. Do záchranej akcie sa vtedy zapojili všetci susedia. Nevedeli nájsť dodávku, ktorá vo štvrti raz mesačne vyprázdňovala latríny. Brali si na pomoc všetko, čo im prišlo pod ruku. Kuchynský riad, hrnce, veľké vedrá, len aby latrínu vyčistili. Bola to príšerná drina pripomínajúca pomalé mučenie. Zdalo sa, že z hovien neubúda. Z príšerného smradu ich napínalo na zvracanie, čo len znásobovalo všetku tú hrôzu a únavu. Pred západom slnka vytiahli mŕtvolu chlapca, ktorého pochovali ľudské výkaly. Keďže otec sa nemohol tak narýchlo vrátiť z frontu, strýko mu napísal list a vybavil bratov pohreb. Pochovali ho na detskom cintoríne na vyvýšenine. Bol to asi najkrajší cintorín na svete. Na jar rozkvitol všetkými farbami. Z diaľky vyzeral ako pestrofarebná koruna obrovitánskeho stromu. Kvety voňali tak intenzívne, že ich bolo cítiť na desať kilometrov.

Prešiel týždeň a na dvere zaklopala suseda Umm Alá. Vystrašene pozerala, ako moja duchom neprítomná matka roztláča hovno do malej misky a pomaly ho mieša plastovou lyžičkou. Kým ma krmila, stekali jej po lícach slzy. Otec ma preto poslal bývať k strýkovi. Stal sa zo mňa utečenec. Domov som navštevoval každý piatok. Vždy ma sprevádzala teta, aby dozerala na matku. Pripadal som si ako pingpongová loptička. Takto ubehlo šesť rokov, počas ktorých som

sa snažil pochopiť ľudí okolo seba. Musel som sa naučiť, čo znamenajú ich emócie, slová, zatiaľčo mi okolo krku visela trňová reťaz. Akoby som sa plazil po posteli z klin-cov. Z latríny sa stala moja detská nočná mora. Neraz som počúval, že život ide ďalej, plynie a prinajhoršom sa plazí dopredu. No ten náš vybuchoval ako ohňostroj na nebi, z ktorého padali neľútostné bomby. Svoje detstvo a pubertu som strávil pozorovaním ostatných, ako nejaký ostreľovač ukrytý v temnote. Sledoval som a strieľal. Nočné mory môjho každodenného života nahradili iné, imaginárne. Predstavo-val som si, ako mučím matku a iných ľudí. V škole som kreslil obrovské nákladiaky drviace detské hlavy. Dodnes si pamätám fotku prezidenta na obale zošita. Mal na sebe vojenskú uniformu a usmieval sa. Pod fotografiou bolo napísané: „Aj pero dokáže byť smrtiaca zbraň.“

Osol ťahal vozík s petrolejom. V uličkách našej štvrte sa objavil vždy počas zimy. Decká vozík napäto sledovali. Dúfali, že oslovi sa postaví obrovský penis. Prižmúril som oči a predstavoval si, ako ten čierny hrozivý nástroj preniká do jedného ucha mojej matky a druhým vychádza von. Matka od bolesti kričí o pomoc. Rok pred skončením vojny prišiel otec o ľavú nohu a semenníky. Takýto vývoj situácie matku donútil vziať ma späť domov. Otec sa rozhodol vrátiť k remeslu svojich predkov - vyrábať nakladanú zeleninu. Povrávalo sa, že môj dedo bol vychýreným predajcom nakladanej zeleniny v Nadžafe. Trikrát ho navštívil samotný kráľ. Tak som bol znovu doma a stal sa otcovou nohou a rukami. Bol som poslušný a šťastný

poskok, pretože otec bol, napriek tomu, čo si vytrpel, dobrák od kosti. Zostal verný svojej duši obývajúcej výšiny, kam bolesť nedosiahla. Dostal umelú protézu a bol ešte srdečnejší než predtým. Matku rozmaznával a zasypával darčekom. Zlaté náhrdelníky, prstene, spodná bielizeň vyšívaná kvetmi.

Dvor otec vydláždil a otvor do latríny zabetónoval. Zostal len malý priestor pre figovník, no aj ten zničila kvasená voda z nakladanej zeleniny. Matka pod ním naposledy plakala, keď som mal šesťnásť rokov. Vláda v Bagdade sa rozhodla postaviť diaľnicu, a tak zbúrala starý cintorín spolu s hrobom matkinho otca. Dlho sme kvôli tomu smútili. Na dvore sa hromadili plastové sudy plné kvasenej vody. Kopy uhoriek, baklažánov, zelených i červených papriek, olív, kapusty a karfiolu. Vrecká so soľou, s cukrom a korením, fľaše octu, plechovky s melasou. Váľali sa tam obrovské hrnce, v ktorých neustále vrela voda. Do nich sa potom pridávalo korenie, uhorky, baklažány, karfiol, kapusta a mrkva. Otcovi však na rozdiel od jeho otca a deda nakladanie veľmi nešlo. Neustále skúšal nové metódy, ale človek, ktorý strávil väčšinu života v tanku, už tajné rodinné recepty zabudol. Vojsko ho pripravilo nielen o mužnosť a o nohu, ale aj o šikovnosť, ktorou sa pýšili jeho predkovia. Celé hodiny som presedel pri matke, krájal baklažán a plnil uhorky cesnakom a zelerom. Jazyk mala jedovatý ako zmija. Leto ju už nezaujímalo. Stala sa z nej vypasená krava, ktorú spálilo slnko. Bola vulgárna a fajčila jednu cigaretu za druhou. Jej srdce zaplnil jed.